

LUND UNIVERSITY

Abortdebatten skapar politiska spänningar i i både Polen och Sverige

Lennhag, Mi

Published in:
Svensk-Polsk Bulletin

2008

Document Version:
Förlagets slutgiltiga version

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

Lennhag, M. (2008). Abortdebatten skapar politiska spänningar i i både Polen och Sverige. *Svensk-Polsk Bulletin*.

Total number of authors:

1

General rights

Unless other specific re-use rights are stated the following general rights apply:

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Read more about Creative commons licenses: <https://creativecommons.org/licenses/>

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

LUND UNIVERSITY

PO Box 117
221 00 Lund
+46 46-222 00 00

Abortdebatten skapar politiska spänningar i både Polen och Sverige

Debatten om både den polska och den svenska abortlagstiftningen och om så kallad abortturism har en lång historia i båda länderna. Beröringspunkterna är fler än man kan tro och abortfrågan har diskuterats på diametralt olika sätt under olika perioder. Mi Lennhag går igenom den aktuella och omdebatterade frågan och hur den behandlats i Sverige och Polen under de senaste decennierna.

Mi Lennhag

Polen hade i likhet med en rad andra länder i Öst- och Centraleuropa liberal abortlagstiftning under perioden 1956 till 1993. Abort var tillåtet både av medicinska och sociala skäl, till exempel svåra levnadsomständigheter. Både allmänna och privata abortkliniker var tillåtna. I samband med den nya regimen i början av 90-talet infördes en restriktiv prövning av vad "svåra levnadsomständigheter" innebar. Kvinnan skulle få godkännande av ett flertal av staten godkända läkare och psykologer.

Ny lag 1993

Polens abortlag från 1993 betonar där-emot det ofödda barnets rätt till liv och tillåter inte längre abort p.g.a. svåra levnadsomständigheter. Abort är förbjudet med vissa undantag: om barnet tillkommit under brottsliga förhållanden, om det finns tecken på handikapp hos barnet eller om graviditeten utgör ett hot mot moderns hälsa. Denna sista skrivning genererar en rad olika tolkningar.

Denna abortlag ville betydelsefulla politiker i tvillingbröderna Kaczyńskis regering skärpa ytterligare. Marek Jurek, tidigare medlem i Lag och Rättvisa (PiS), lämnade talmansposten i sejmen sommaren 2007 i protest mot att en strängare abortlagstiftning inte antogs, och bildade kort där efter partiet Polsk höger (Prawica Rzeczypospolitej).

I mars i år utkom Europarådet med en rapport som rekommenderade Polen och ett antal andra EU-medlemsländer att införa både rätt till abort och sexualundervisning på skolschemat. Alliansen Vänstern och Demokraterna (LiD) föreslog mot bakgrund av rapporten en liberalisering av abortlagen. Partiledaren Wojciech Olejniczak menade att

den rådande abortlagstiftningen framstod som en relik från äldre tider. Kort därefter skrev Olejniczak på sin blogg att han såg två huvudfrågor där hans parti Vänsteralliansen (SLD) och Demokratiska partiet (PD), som båda ingår i LiD, tyckte så olika att koalitionen inte kunde fortsätta. Den ena frågan var att PD vill ha kvar nu gällande abortlag. SLD – som har ett stöd på ungefär fem procent jämfört med ett relativt försumbart stöd för övriga partier i alliansen – propagerade i sitt nya partiprogram i juni för att skilja kyrkan från staten och stödjer sedan länge aborträtt och preventivmedel.

Rekommendation från Pace

Europarådets parlamentariska församling (Pace) antog i april en resolution som uppmanar medlemsländerna att i sin lagstiftning garantera kvinnor lagliga och säkra aborter. Det var första gången någonsin som en mellanstatlig europeisk institution antog ett dokument med uppmaningen att avkriminalisera abort.

Pace lyfter fram att förbud ofta leder till illegala och farliga aborter. Under 70- och 80-talen genomfördes årligen 300.000 aborter i Polen i enlighet med den liberala abortlagen. Forskarrapporter ger uppskattningar om att mellan 70.000 och 150.000 aborter numera årligen genomförs, att jämföra med de 150 som genomförs lagligen. Det är dock ytterst troligt att mörkertalet är stort, särskilt med tanke på att det polska barnafödandet inte ökat utan i stället minskat efter den restriktiva lagens införande.

Laddat begrepp

Aborten är ett av sjukvårdens mest laddade och omdebatterade ingrepp, eftersom det sätter fokus på frågor om fostrets rättigheter och livets helgd, modernitet och rätten att bestämma över sin kropp, möjligheten att kunna ta hand om ett barn, kvinnlighet och moderskap, läkarens ed att rädda liv och frågan när verkligt liv uppstår.

Karolinska institutet uppger att 7,5 miljoner kvinnor och nyfödda barn årligen dör i samband med graviditeter eller förlossningar. Det är fler än de som dör i aids, malaria och tuberkulos tillsammans. Många av dessa kvinnor avlider av infektioner i samband med illegala aborter.

Sverige verkade liberalt

I Sverige var abort utan särskilda skäl brottsligt fram till 1975, medan villkorade aborter för individer vars fruktsamhet samhället inte önskade genomfördes med stöd i de så kallade steriliseringslagarna. Att kringgå lagen uppfattades socialt inte alltid som kriminellt. I många fall intygade läkare (falskt) att en kvinna av hälsoskäl inte skulle klara en graviditet.

År 1962 kablas bilder från Sverige ut över hela västvärlden, där en amerikanska gravid i femte månaden med ett neurosedynskadat foster anländer med flyg till Arlanda för att genomföra en abort som inte godkänts i USA. Sverige framstår som humant och progressivt. Men samtidigt reser svenska kvinnor till Polen, där abort var legalt på 60-talet, för aborter de inte fått tillstånd för hemma.

Abort för utländska kvinnor

Från första januari 2008 ger en ny lag utländska kvinnor – mot att de själva bekostar sjukvårdskostnaderna – rätt att genomgå abort i Sverige utan att begära tillstånd från Socialstyrelsen. Här inkluderas kvinnor som enbart vistas i Sverige en kort tid. Polen hamnar på andraplats i listan över nationalitet bland dessa kvinnor. Stödet för utländska kvinnors möjlighet att genomgå abort var brett i riksdagen hösten 2007, då debatten om abortturism fördes och var som mest omfattande. Kristdemokratledaren Göran Hägglund skrev på DN-debatt i början av 2007 att han värnar kvinnans rätt att fatta det avgörande beslutet, oavsett vilken nationalitet hon har. På Kd:s riksting hösten 2007 var stödet för lagförslaget inte alls så omfattande, utan bedömdes som ett utslag av "kulturimperialism" som uppmuntrar till "abortturism" och att risk finns för omfattande ökning av privata abortkliniker i Skåne med anledning av närheten till Polen.

Debatten fortsätter

Enligt opinionsmätningar i Polen är en majoritet idag för en liberalisering av abortlagen. Samtidigt som det i dagstidningar finns annonser om läkare som behandlar "magåkommor", d.v.s. en omskrivning för abortkliniker, finns det på nätet så kallade Pro life-rörelser som försöker avråda och avskräcka från abort. I Sverige lär det ganska snart visa sig om det blir någon ökning av antalet polska kvinnor som genomgår abort i Sverige att tala om.

Och debatten fortsätter. Kommer Polen hörsamma EU:s påstötningar om abortliberaliseringar, och kommer uppmaningarna att relativt snart påverka partiernas politiska plattformar? Visar Sverige nu solidaritet med polska kvinnor som vill genomgå abort här, medan Polen visade svenska kvinnor i samma situation den solidariteten på 60-talet? Då kallades fenomenet i svensk press "abortresor", mot nu: "abortturism".

Mi Lennhag

Mi Lennhag har examina i Östeuropakunskap respektive statsvetenskap. Hon arbetar för närvarande på UD:s Mellanösternheten samt som frilansjournalist.

Fotnot: "Betänkande av utredningen om utländska aborter" (Statens Offentliga Utredningar, SOU 2005:90) finns gratis att tillgå på internet.

[Analytics powered by GoStats](#)